

УКРАЇНА ТА КИТАЙ: НОВІ РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В ХХІ СТОРІЧЧІ

Онiщенко А.В.

В статті розкриваються питання зовнішньоекономічної співпраці України та Китаю, визначаються перспективні напрямки двосторонньої співпраці з урахуванням сучасних світогосподарських процесів.

Ключові слова: товарообіг, обсяг ВВП, економічне співробітництво, інфраструктурний проект, обсяг інвестицій.

ВСТУП

Сформована на сьогодні актуальна геополітична модель світового господарства свідчить про становлення регіону Південно-Східної Азії в якості одного з глобальних «полісів сили» світового господарства з таким впливовим гравцем як Китай [1].

Розвиток всебічного співробітництва з Китаєм має важливе значення для України. Схожість підходів двох країн до розв'язання актуальних міжнародних питань, відсутність гострих проблем у двосторонніх відносинах, наявність значного потенціалу співпраці в торговельно-економічній, науково-технічній, військово-технічній та гуманітарній сферах створюють необхідні передумови для поступального розвитку українсько-китайської взаємодії [2].

На жаль, питанню українсько-китайського співробітництва в економічній сфері на рубежі ХХ-ХХІ століття присвячено небагато комплексних досліджень, що зумовлює актуальність обраної теми та вимагає її подальшого вивчення в умовах нової політики багатовекторності України. Дослідження цієї тематики можна знайти в роботах таких провідних вітчизняних та зарубіжних вчених, як: Гайдуківа Л., Гончарука А., Пахомова Ю., Пирожкова С., Королюка Н., Куна А., Лукаш О., Шевчука О., Цзян Чанбіня, Хе Вея, Лю Дуна, Лі Син Хая, Лі Фен та ін.

Метою статті є аналіз сучасного стану та перспектив розвитку українсько-китайських економічних відносин, нового етапу в двосторонніх відносинах між країнами та визначення основних напрямів зовнішньоекономічної політики України стосовно КНР.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Південно-Східна Азія є надзвичайно перспективним в економічному і стратегічному плані регіоном, з яким пов'язані довгострокові інтереси більшості держав світу, як найбільш розвинутих, так і

тих, що розвиваються. Важливе місце в зовнішньоекономічній політиці України в цьому регіоні посідають відносини з Китайською Народною Республікою. Протягом останніх трьох десятиліть Китай постійно нарощував свою економічну потужність, тим самим посилюючи свій вплив на світову економіку. Китайська економіка 2010 року продовжувала зростати, про що свідчить обсяг ВВП. Цей показник досяг позначки 1335 мільярдів доларів. В порівнянні з обсягом ВВП Японії в 1286 млрд доларів, що дозволяє назвати КНР однією з найбільших економік світу після Сполучених Штатів. А частка КНР у світовій торгівлі зросла в 10 разів і складає близько 8%. Між КНР і США швидко скорочується різниця в обсягах промислового виробництва і за прогнозами експертів за декілька років Китай може стати світовим лідером за цим показником. Все це об'єктивно зумовлює підвищений інтерес України до Китаю.

Україно-китайські відносини почали розвиватися з набуття Україною незалежності. Наприкінці 90-х років в двосторонній торгівлі простежувалось певне скорочення її абсолютних обсягів, зумовлене негативними чинниками, з-поміж яких — підвищення цін на енергоносії в країні, введення тендерних торгів на магnezит і плавиковий шпат у КНР, недосконалість договірно-правової бази тощо.

Сучасний обсяг товарообороту між країнами представлений в таблиці 1.

Аналізуючи дані таблиці, слід відмітити, що на початку ХХІ століття товаропотоки між Україною і КНР збільшилися, при цьому привертає увагу стрімке зростання обсягів китайських товарів в Україну. Якщо у 2002 і 2003 рр. український експорт становив, відповідно, 699,9 і 1002,7 млн. дол., то імпорт — 259,7 і 519,2 млн. (збільшився удвічі). Тенденція швидкого зростання обсягів китайського імпорту в Україну зберігалась і в 2004—2005 рр.

Злободенним питанням двосторонніх відносин між Китаєм і Україною є вдосконалення структури експорту і імпорту двох країн. Справа в тому, що український експорт до КНР має яскраво виражений наполовину сировинний характер. Так, у 2005 р. він складався на 57% з продукції металургії та металообробки та на 23% — з продукції хімічної промисловості. Китай же нам експортує в основному товари народного споживання.

Онiщенко Анна Василівна, аспірантка Інституту світової економіки і міжнародних відносин (ІСЕМВ) НАН України, спеціаліст I кат. Інституту зовнішньої політики Дипломатичної академії України при МЗС України, м. Київ, тел. 0679504654, e-mail: envey@ukr.net

Таблиця 1 Обсяг товарообороту між Україною та Китаєм (млн. дол.)

	2002	2004	2006	2008	2010
Експорт України	648,9	699,9	1002,7	906,3	713,5
Імпорт України	131,9	259,7	519,2	976,3	1806,5
Торговий обіг	770,8	959,6	1521,9	1882,6	2520
Торгове сальдо	497,0	440,2	483,5	-70	-1093

Джерело: дані Держкомстату

За інформацією Держкомстату України, в 2009 році товарообіг між Україною та КНР скоротився на 32,2% у порівнянні з 2008 роком і склав 4,17 млрд. дол. США. Крім того, негативне сальдо становило для України 2734 млн. дол. [2].

В 2010 році Китай вийшов на друге місце (після Росії) серед країн, з яких Україна імпортувала товари. В цей же час український вплив на китайську економіку є ледве помітним. В 2010 році доля України в товарообігу Китаю, за даними Міністерства комерції КНР, складала всього лише 0,26% [3]. Загальні обсяги китайських інвестицій в економіку України незначні (близько 20 млн. дол.).

Сьогодні економічне співробітництво між країнами вибудовується в основному під впливом політичних чинників, хоча це і не є негативним явищем. Це свідчить скоріш про зацікавленість країн одна в одній, про початок налагодження добрих двосторонніх відносин в ширшому масштабі. Крім того, позначився вплив світової фінансової кризи, внаслідок чого значно знизилися обсяги двосторонньої торгівлі.

Порівнюючи попередні роки, 2010 рік позначився значним погравленням українсько-китайського політичного та економічного діалогу.

Так, перспективними напрямками співробітництва є: участь китайських компаній у реалізації масштабних інфраструктурних проектів у контексті підготовки до проведення в Україні фінальної частини футбольних матчів Євро-2012, проект по будівництву злітно-посадкової смуги та швидкісної лінії відповідно в аеропорту "Бориспіль" та у місті Київ; фінансування реконструкцій та оснащення сучасним обладнанням українських вугільних шахт; проект по газо-паровій електростанції в Криму [4].

Слід відмітити, що успішно розвиваються відносини у сфері науки і техніки, в якій, як відомо, і в Україні, і в Китаї досягнуто чимало успіхів світового рівня. Відтак уряди обох країн надають великого значення розвитку фундаментальної та прикладної науки. Значний інтерес китайська сторона виявляє до впровадження у виробництво розробок українських вчених.

Актуальними залишаються і питання необхідності активізації гуманітарного співробітництва, збільшення числа студентських обмінів, розширення можливостей для вивчення китайської мови в Україні та української в КНР [5]. Також уряди обох країн висловлюють зацікавленість в збільшенні числа регулярних авіарейсів між Пекіном і Києвом, що відповідатиме динаміці зростання потоку бізнесменів, туристів, студентів [6].

Під час українсько-китайського міжрегіонального форум, який відбувся 26 серпня

2010 року в Києві, було підписано угоду про спільну розробку нафтогазового шельфу в Чорному морі. З цією метою Україна має намір придбати в Китаї бурову платформу на умовах товарного кредиту. Вартість проекту складатиме близько \$200 млн. Також на форумі було презентовано проект будівництва найбільшого у Східній Європі логістичного центру, який планується побудувати в Борисполі. Цей центр зможе скоротити доставку вантажів двох найбільших світових ринків - азійського та європейського - з теперішніх 42-х до 14-ти днів, а у України є шанс перетворитися в одну з найбільших транзитних країн світу [6].

Крім того, в 2010 році Україна розпочала експортні постачання соняшникової олії в Китай. В кінці 2010 року було відправлено перші 35 тис. тонн [7]. В цей же час уряд отримав перші кошти від Китаю, який замовив на Феодосійському суднобудівному заводі виготовлення чотирьох малих десантних кораблів на повітряній подушці української розробки. Сума контракту становить 126 млн. дол. У Феодосії мають бути виготовлені два таких кораблі, а інших два – за ліцензією на території Китаю [8]. Уряд КНР також планує надати Україні безвідплатну допомогу в розмірі 25 млн. юанів (бл. 3,7 млн. дол.) для реалізації технічних проектів.

Одним з важливих аспектів співробітництва між Україною та Китаєм залишається військово-технічна співпраця. КНР зацікавлений у взаємодії з ДП "Антонов" з ряду програм, у тому числі в проектуванні регіонального реактивного літака ARJ 21, модернізації транспортного Y8. Серед перспективних напрямів співпраці відзначені спільна розробка нових літаків і супровід експлуатації в КНР літаків Ан-12, Ан-24, Ан-26, Ан-30 [9]. Найбільшою статтею українського військового експорту в Китай за підсумками 2010 року стала реалізація контракту на постачання чотирьох принципово нових для ВМС Китаю десантних кораблів з динамічним принципом підтримки «Зубр». Ще один великий контракт, який став символом українсько-китайського торговельного погравлення, — це постачання 200 двигунів АІ-222 розробки запорізького КБ «Прогрес» для китайських авіазаводів, які прагнуть разом з Україною почати виробництво учбово-тренувального літака L-15 [10].

На порядку денному у торговельно-економічній співпраці на період до 2012 року стоїть завдання збільшення між країнами двостороннього товарообігу до 10 млрд. дол..

Важливим залишається питання втілення в життя вищезазначених проектів, хоча на цьому шляху існує ще чимало труднощів. Проте, можна говорити із впевненістю, що наприкінці 2010 року між Україною та КНР спостерігається потужний ривок в економічному співробітництві, який, будемо

сподіватися, і в подальшому сприятиме поглибленню двосторонніх відносин.

Отже, наразі можна стверджувати, що "китайський вектор" української зовнішньої політики і міжнародного економічного співробітництва залишається одним з найперспективніших і найсуперечливіших. Багатостороннє співробітництво між Україною і Китаєм нині набирає дедалі більших обертів і зростаючого значення для обох країн. Це співробітництво спирається на ґрунтовний політико-правовий та економічний фундамент, що визначає основну сучасну тенденцію до якісно нового рівня відносин між країнами. Однак і Україні, і Китаю необхідно докласти чимало зусиль, щоб ця тенденція мала довгостроковий характер.

ВИСНОВКИ

З моменту незалежності Україна вибудовує свою «нову Східну політику». Співпраця з країнами Південно-Східної Азії залишається одним з пріоритетних векторів зовнішньополітичного і зовнішньоекономічного курсу України. Особливо хочеться відмітити дружні відносини та співробітництво між Україною та Китайською Народною Республікою, які демонструють сприятливу тенденцію свого розвитку в багатьох сферах економіки.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Відносини з країнами Азіатсько-Тихоокеанського регіону // Урядовий портал [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article%3fart_id=223271870&cat_id=223259211
2. Щодо сучасного стану та перспектив розвитку українсько-китайських відносин (інформаційно-аналітична довідка) від 16.10.2010 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.china-ukraine.org/ru/statistics/100.html>
3. Открытие Китая Украиной: дубль четвертый // Комментарии от 10.02.2011 [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://gazeta.comments.ua/?spec=1296808065>
4. Між Україною і Китаєм підписано 13 двосторонніх угод // УНН від 06.09.2010 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://unn.com.ua/ua/news/info/146368/>
5. Відносини з Китаєм вибудовуємо на багаторічну перспективу // УКРІНФОРМ-СПОРТ від 13.07.2010 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.sport.ukrinform.ua/comments/27618/?PAGEN_1=4
6. Офіційний візит Міністра закордонних справ України К.Грищенка до КНР // Прес-служба МЗС України від 14.07.2010 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua/mfa/ua/publication/content/46712.htm>
7. Украина и КНР договорились о разработке нефтегазового шельфа Черного моря // Минфин от 27.08.2010 [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://minfin.com.ua/2010/08/27/217345/>
8. Украина начала поставки подсолнечного масла в Китай, - "Укролияпром" // РБК-Украина от 26.08.2010 [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://www.rbc.ua/rus/newsline/show/ukraina-nachala-postavki-podsolnechnogo-masla-v-kitay---ukroliyaprom---26082010145200>
9. Китай і надалі розвиватиме співпрацю з Україною в авіабудуванні – Ван Ян // УНН від 13.09.2010 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://unn.com.ua/ua/news/14-09-2010/148001>
10. Китай может стать основным покупателем украинских военно-промышленных технологий // Андрей Старостин / Комментарии от 04.02.2011 [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://gazeta.comments.ua/?spec=1296808065&sart=1296808345>

Незважаючи на те, що двостороння торгівля значно знизилася через світову фінансову кризу та незначний український вплив на китайську економіку, імпорт України з Китаю як і раніше на підйомі. Автомобільна та телекомунікаційна сфери, розвиток інфраструктури, спільні військово-технічні проекти стали основними напрямками економічного співробітництва у 2010 році.

Найбільш перспективними сферами кооперації є такі, які дозволяють поєднувати продаж Україною високотехнологічної продукції й технологій з розвитком відповідно виробництва в Китаї.

КНР має значний інтерес для України з погляду розвитку вітчизняної промисловості, експорту новітніх технологій, наукового співробітництва. Китай є одним з лідерів світу як в політичному, так і в економічному середовищі. Цей чинник Україні неминуче слід враховувати при визначенні орієнтирів та пріоритетів зовнішньоекономічної політики.

Китай і Україна мають цілком реальні шанси для якісного і кількісного поліпшення взаємовигідного широкомасштабного співробітництва насамперед у названих вже пріоритетних галузях. Звідси уряду України необхідно докласти певних зусиль та внести суттєві корективи щодо втілення в життя "китайського вектора" зовнішньої політики України.